

UZGOJ GOVEDA

GODIŠTE 12
BROJ 2 (33)
SVIBANJ 2022.

GLASILO SREDIŠNJEG SAVEZA HRVATSKIH UZGAJIVAČA SIMENTALSKOG
GOVEDA I SAVEZA UDRUGA HRVATSKIH UZGAJIVAČA HOLSTEIN GOVEDA

**KRAVA JE TEMELJ
GOVEDARSKE
PROIZVODNJE!**

ReproVet

Veterinarska stanica Križevci d.o.o.

Potočka 35, 48260 Križevci • 048 718 692
www.vskrizevci.com • info@vskrizevci.hr

Marko Dvojković, univ.mag.med.vet.

M: +385954800020 · E-mail: marko.reprovet@vskrizevci.hr

dr. sc. Milena Ukalović, dr.med.vet.

M: +385954800008 · E-mail: milena.reprovet@vskrizevci.hr

Petra Kumerički, dr.med.vet.

M: +385954800047 · E-mail: petra.o.k@vskrizevci.hr

Dejan Bečirović, ing.agr.

M: +385959103559

Alen Bartaković, vet.teh.

M: +385954800009

Urednički odbor

Zdravko Barać
Rodoljub Džakula
Damir Horvatić
Zdenko Ivkić
Branko Kolak
Pero Mijić
Davor Pašalić
Damir Pejaković
Marija Špehar
Ivica Vranić

Glavni urednici

Josip Crnčić
Željko Picig

Izvršni urednik

Zoran Bašić

Osnivači

H.U.SIM, Sveti Ivan Žabno
SUHUH, Đakovo

Izdavač

Hrvatska mljekarska udruga,
Zagreb
Vera Volarić, predsjednica

Uredništvo

Trg K. Lukaša 26,
48214 Sveti Ivan Žabno
Tel.: 048/270-996
e-mail: husim@net.hr
e-mail: suhuhrvatska@gmail.com
MB H.U.SIM: 2569566
OIB H.U.SIM: 97248968965
MB SUHUH: 2369869
OIB SUHUH: 37444001149

Žiroračun

H.U.SIM: HR5223600001102115638
SUHUH: HR1523600001102020592

Grafičko oblikovanje: Divan

Tisak: Tiskara Zelina d.d.

Naklada: 3400 kom.

Naslovnica:

Krave i telad simentalске pasmine
mesnog tipa - Visoko gospodarsko
učilište u Križevcima.
(foto: Josip Crnčić)

Poštovani uzgajivači, čitatelji Uzgoja goveda i dragi prijatelji!

Novi proljetni broj glasila u vašim je rukama. Iako ekonomska kriza izazvana pandemijom bolesti COVID-19 ali i strašnim ratom u Ukrajini uzima sve više maha i ozbiljno prijeti mljekarskom sektoru, znamo da ste nakon blagdana zauzeti poslovima u polju. Vjerujemo da ćete ipak naći vremena prolistati naš novi broj. Stoga smo vam zajedno s našim vrijednim suradnicima pripremili mnoštvo zanimljivih tekstova.

U ovom smo broju uz tekstove o aktivnostima središnjih saveza u proteklom kvartalu pripremili i izvještaje s godišnjih skupština pojedinih udruga i središnjeg saveza. Svibanjski je broj tradicionalno nešto opširniji, jer osim standardnih tekstova donosimo i izvješća za prethodnu godinu o provedbi uzgojnog programa i rezultatima u uzgoju naše dvije najbrojnije pasmine goveda. U ovom broju donosimo podatke za 2021. godinu.

Izvješća nažalost nisu previše optimistična jer se bilježi pad broja krava, i to od 4%, najveći u posljednjih nekoliko godina, a samim tim i pad ukupnog broja krava u kontroli mliječnosti. Posljedično bilježimo i sve manji broj uzgajivača aktivno uključenih u provedbu uzgojnih programa njihovih matičnih saveza, što svakako negativno djeluje na uzgojne rezultate.

Bez obzira na sve i dalje vodite brigu o uzgoju, jer krava je temelj vaše proizvodnje. Zbog toga obratite pažnju na tekstove o preporukama za korištenje bikova simentalске i holstein pasmine za umjetno osjemenjivanje, koje su sastavili vrijedni članovi uzgajivačkih odbora naših saveza. Izbor genetski kvalitetnih bikova u ovim je teškim vremenima potreban više nego ikad! Za kraj vam skrećemo pažnju i na tekst o novostima u testiranju domaćih bikova simentalске pasmine i provedbi genotipizacije.

Budite uporni i uspješni - srdačno vas pozdravljam!

Josip Crnčić i Željko Picig
Hrvatska agencija za poljoprivredu i hranu

Uvodna riječ predsjednika H.U.SIM.-a

Poštovani kolege uzgajivači i dragi čitatelji!

I dalje nažalost traje agonija našeg sektora. Cijene repromaterijala i goriva rastu, a otkupna cijena mlijeka ni približno ne prati njihov rast. Smatram da se poljoprivreda, a posebice mljekarski sektor, nalazi u najtežoj poziciji u posljednjih dvadesetak godina. Pokazuju to i podaci o broju krava, koji se rapidno smanjuje. Samo u simentalskoj pasmini goveda prošle je godine zabilježeno 4320 krava manje, a taj trend smanjivanja grla sigurno će se nastaviti i u ovoj godini. Zbog toga smo zajedno s našim kolegama iz SUHUH-a zatražili sastanak u Ministarstvu poljoprivrede, i to i s predstavnicima ministarstva i s predstavnicima prerađivačke industrije vezano za otkupnu cijenu mlijeka, ali i zbog neravnopravnog položaja proizvođača mlijeka na tržištu. Sastanak je održan no neki značajniji pomaci nisu postignuti. Dok je u trgovinama cijena mlijeka za krajnjeg potrošača porasla kunu i pol, povećanje otkupne cijene mlijeka i dalje se mjeri u lipama!

U takvom negativnom ozračju potkraj ožujka u Bjelovaru je održana Godišnja skupština H.U.SIM.-a na kojoj smo predstavili aktivnosti tijekom prošle godine, ali i utvrdili plana rada i financijski plan za 2022. Uz redovita izvješća, mogli smo čuti i odličnu prezentaciju Georga Steinera, djelatnika austrijske Uzgojne organizacije Rinderzucht Steiermark, koji je prikazao na koji je način organizirana njihova udruga, ali i kojim sve alatima država Austrija štiti interese uzgajivača goveda i domaću poljoprivrednu proizvodnju. Više o skupštini možete pročitati u ovom broju našeg časopisa.

Prije otprilike dva mjeseca Ministarstvo poljoprivrede predložilo je Nacrt programa razvoja sektora mljekarstva i poslalo ga na očitovanje svim uzgojnim udrugama i savezima pa tako i H.U.SIM.-u. O navedenom prijedlogu raspravljano

*Predsjednik H.U.SIM.-a
Damir Horvatić*

je na Upravnom odboru našeg saveza, a potom su poslani i naši prijedlozi ministarstvu i nadamo se da će biti usvojeni. Kroz predloženi nacrt i kroz naše dodatne prijedloge stvorila bi se mogućnost većeg razvoja saveza, kao i bolja provedba programa genotipizacije odnosno provedba uzgojnog programa. Vrijeme će pokazati hoće li naši prijedlozi biti uvaženi i na koji će način ići provedba programa. Usprkos teškoj situaciji u našem sektoru, početkom travnja s našim partnerima iz SUHUH-a i HAPIH-a u Svetom Martinu na Muri organizirali smo Savjetovanje uzgajivača goveda u RH. Okupilo se oko 200 uzgajivača i stručnjaka i stočarske i veterinarske struke.

Što se tiče provedbe uzgojnog programa putem programa genotipizacije ne možemo u potpunosti biti zadovoljni, jer tijekom prošle godine nismo uspjeli uzgojiti ni

jednoga domaćeg bika koji bi zadovoljio kriterije za ulazak u neki od centara za reprodukciju. Sukladno tome planiramo povećati broj farmi koje sudjeluju u programu, te znatno povećati broj genotipiziranih muških, ali i ženskih grla. Za to su nam potrebna znatno veća financijska sredstva, a smatramo da nam trebaju biti osigurana kroz već spomenuti Program razvoja sektora mljekarstva. Također, želim istaknuti i kako nam za kvalitetnije i pouzdanije rezultate genotipizacije nedostaje veća fenotipska povezanost naše populacije krava s populacijom krava naših stranih partnera. To pak možemo postignuti jedino našim ulaskom u zajednički DAC sustav izračuna uzgojnih vrijednosti, na čemu ćemo inzistirati u idućem razdoblju.

Za kraj, svim kolegama uzgajivačima želim dobre vremenske prilike kako bismo mogli obaviti sve poljske poslove kojih u ovo proljetno doba ne nedostaje.

Uvodna riječ predsjednika SUHUH-a

Poštovani kolege uzgajivači i dragi čitatelji!

Predstavljamo vam novi broj glasila Uzgoj goveda.

Protoklo razdoblje obilježeno korona-krizom, potresima i sušama bilo je izrazito turbulentno i za uzgajivače i uzrokovalo veliko smanjivanje broja mliječnih krava i odustajanje od proizvodnje mlijeka. Iako smo mislili da ne može biti gore od toga, izbio je neočekivani rat u Ukrajini, a za njim i kolaps na tržištu žitarica, energenata i repromaterijala gdje je zabilježen abnormalan rast cijena. Situacija je postala još teža i za uzgajivače mliječnih goveda i morali smo reagirati. Stoga su središnji uzgajivački savezi SUHUH i H.U.SIM. inzistirali na hitnom sastanku s ministrom poljoprivrede, predstavnicima Ministarstva poljoprivrede te predstavnicima prerađivačke industrije, odnosno vodećim mljekarama u Hrvatskoj. Tema sastanka bila je vezana za aktualno stanje u sektoru otkupa mlijeka, u kojemu je stanje postalo neizdrživo. Otkupne cijene u ostalim zemljama EU-a znatno su porasle, dok u našoj državi to nije bio slučaj - cijena mlijeka daleko je ispod prosjeka EU-a. Uslijedile su brojne rasprave i niz sastanaka, a rezultat je bilo blago povećanje otkupne cijene mlijeka u proteklih nekoliko tjedana. Zahvalni smo na bilo kakvom povećanju otkupne cijene mlijeka, ali to nije dovoljno i uz konstantan rast troškova proizvodnje nikako nije održivo. Smatramo da će se bez detaljne analize i pronalaska zajedničkog rješenja vezanog za otkup mlijeka nastaviti daljnje osipanje uzgajivača mliječnih goveda.

O spomenutim problemima bilo je govora i na 17. savjetovanju uzgajivača goveda u RH održano u Sv. Martinu

*Predsjednik SUHUH-a
Branko Kolak, dipl. ing.*

na Muri 6. i 7. travnja, gdje smo sudjelovali kao suorganizatori. Iznimno nam je zadovoljstvo što smo napokon dočekali povoljnu epidemiološku situaciju u zemlji i organizaciju savjetovanja uživo, a ne virtualnim putem. Na savjetovanju se okupilo približno 200 sudionika, među kojima su bili uzgajivači, sponzori, profesori i ostali gosti. Svima zahvaljujemo na sudjelovanju i izdvojenom vremenu, a za sve one koji nisu mogli doći bit će objavljen zbornik radova na web stranici HAPIH-a. Već neko vrijeme najavljujemo kako će SUHUH krenuti s naplatom upisa domaćih ženskih grla u matičnu knjigu s ciljem daljnjeg nastavka uspješnog razvoja saveza te daljnjeg rada na dobrobiti svojih članova te unapređenja sustava neovisnoga i kontinuiranog financiranja. Sličan način naplate provode sve stočarski razvijene zemlje u Europi. Nakon raspra-

ve i razmišljanja odlučili smo kako će se naplaćivati upis mladih krava - prvotelki 10 kn po grlu. Za sve informacije i nejasnoće obratite se uredu SUHUH-a ili nas kontaktirajte putem e-maila ili telefonom.

Na kraju bih spomenuo kako je održan sastanak s predstavnicima Udruge Baby Beef u svrhu osmišljavanja modela moguće dugoročne suradnje vezane uz otkup teladi iz sektora primarne proizvodnje mlijeka koja je primjerena za daljnji tov. Ovim putem molim sve zainteresirane da nam se jave putem e-maila, telefonski ili u ured SUHUH-a kako bismo mogli utvrditi način, dinamiku i metodologiju otkupa.

Želim vam puno zdravlja, sreće i uspjeha u proljetnim poljoprivrednim poslovima!

Prigorski uzgajivači simentalca održali Izbornu godišnju skupštinu

● **Josip Crnčić**, *struč.spec.ing.agr., HAPIH*

Udruga uzgajivača simentalckoga goveda Kalničkog prigorja održala je 1. travnja u Gornjoj Rijeci Izbornu godišnju skupštinu. Okupljaju 171 člana, a na skupštini je bilo njih 92. Predsjednik Ivan Beloša otvorio je skupštinu nakon uvodnih riječi i pozdravio sve prisutne. Osim članova, skupštini su nazočili i gosti među kojima su bili načelnik općine Sveti Petar Orehovec Franjo Poljak, djelatnici HAPIH-a Mirano Borčić i Josip Crnčić, predsjednik UUSG-a Križevci Miroslav Stručić te predstavnicima Veterinarske stanice Križevci Petra Kumerički, koji su i pozdravili skup. Načelnik Poljak istaknuo je kako su u ovom trenutku na području općine 392 posjednika goveda s ukupno 13.263 grla. Od toga je oko 3000 plotkinja, a ostalo su druge kategorije, najviše tovnja junad. Od 3000 plotkinja njih oko 2700 simentalcke je pasmine, i to kod 340 uzgajivača. Oko 40% uzgajivača učlanjeno je u udruhu, a u 2021. godini isporučeno je oko 5,4 milijuna kilograma mlijeka od 145 isporučitelja. Ostali proizvođači većim dijelom proizvode svježiji sir, a uglavnom ga prodaju na zagrebačkim tržnicama. Također, na području općine je i šest registriranih objekata - mini sirana, a procjenjuje se da je ukupna proizvodnja mlijeka na općinskom području veća od 7,5 milijuna kilograma.

Nakon pozdravnih govora predsjednik udruge podnio je izvješće o radu u protekloj godini, a predstavljena su i izvješća Nadzornog odbora, blagajnika i Suda časti, koja su jednoglasno prihvaćena. Kako je istaknuo predsjednik Beloša, općina je uzgajivačima, i to u suradnji s udrugom, sufinancirala umjetno osjemenjivanje krava u iznosu od 75%, što je ukupno više od 340.000,00 kuna. Osim toga, od općine su za svoj redoviti rad tijekom prošle godine dobili i 5000,00 kuna. Također, istaknuo je i kako je udruhu sa Savjetodavnom službom organizirala edukaciju za uzimanje uzoraka tla, a tijekom ove godine planiraju se edukacije u suradnji s Veterinarskom stanicom Križevci, ali i studijsko putovanje u Austriju. Nakon prihvaćanja svih izvješća izabrano je i novo vodstvo udruge. Za predsjednika je izabran novi - stari predsjednik Ivan Beloša, za dopredsjednika Josip Pisačić, a za članove Upravnog odbora Ivica Horvat, Dragutin Jelak, Luka Šantić, Ivica Bedoić, Ivica Višak, Ivan Košutić i Ivica Peklić. Za tajnika je izabran Tomislav Paček, dok su za članove Nadzornog odbora izabrani Zlatko Bračun, Imbro Tremški i Damir Jambrišak. Potom su jednoglasno usvojeni i plan rada i financijski plan za ovu godinu. Na kraju skupštine predsjednik Beloša izrazio je zadovoljstvo što su se u rad tijela saveza uključili i mladi uzgajivači, što je jamstvo nastavka dobrog djelovanja udruge.

Održana Izborna skupština Udruge uzgajivača simentalskoga goveda Križevci

- Predsjednik Udruge uzgajivača simentalskoga goveda Križevci Miroslav Stručić: Unatoč problemima uspjeli smo se održati, i dalje smo najstočarskiji kraj u Lijepoj Našoj

- *Željko Picig, bacc.ing.agr., HAPIH*

Udruga uzgajivača simentalskoga goveda Križevci održala je Izbornu godišnju skupštinu, a za predsjednika je izabran Miroslav Stručić. Osim toga, izabran je i novi Upravni odbor, koji uz novoizabranog predsjednika čine Mladen Pičak, Marin Kralj, Stjepan Levanić, Miljenko Konjačić, Saša Mrnjavčić, Bojan Dukić, Mario Lacković i Mihael Stručić. Novi Nadzorni odbor, pak, radit će u sastavu Miroslav Hubzin, Krunoslav Sučić i Ivica Blažević. Novi sud časti čine Mladen Miloš, Branko Mijić i Franjo Srblijinović. Izabran je i Stručni odbor, koji će raditi u sastavu Miljenko Konjačić, Dario Zagorec, Mirano Borčić, Josip Crnčić, Slavko Kopilović i Danijela Stručić.

Sva podnijeta izvješća i plan rada usvojeni su jednoglasno, a skupštini su nazočili i pozdravnim riječima se obratili Dario Zagorec (Savjetodavna služba), Denis Maksić (Koprivničko-križevačka županija), Josip Crnčić (HAPIH), Mirano Borčić (HAPIH), Ivan Beloša (Udruga uzgajivača simentalskoga goveda Kalničkog prigorja), Željko Turčić (Proizvođačka organizacija Drava-Sava), Marko Dvojković

(Veterinarska stanica Križevci - Reprovet) i Marijan Nemeč (Schaumann).

Novoizabrani predsjednik Stručić istaknuo je kako su iza uzgajivača goveda vrlo turbulentna vremena. “Od problema u mliječnom sektoru, niska otkupna cijena mlijeka, visoki ulazni troškovi pa i pandemija bolesti COVID-19 - sve nas je to snašlo u protekom razdoblju i ne zaustavlja se silazni trend broja uzgajivača goveda. Unatoč tome uspjeli smo se održati i dalje smo najstočarskiji kraj u Lijepoj Našoj. Još uvijek po našim selima ima entuzijasta koji se bave stokom, mliječnim kravama i tovom. Opstali smo, a grad nam je pomagao kroz subvencije za umjetno osjemenjivanje plotkinja koji je bio storniran 2020. zbog De minimis potpora. Ove godine taj se program nastavlja i grad nam je obećao izaći ususret. To budi nadu za malom potporom uzgajivačima”, rekao je Stručić i izrazio žaljenje što se više mladih ljudi ne uključuje u tijela udruge.

“Uzor nam je Savez uzgajivača simentalskoga goveda Zagrebačke županije i Grada Zagreba, i tamo je prepoznata nova tehnologija. U tom duhu trebala bi se pokrenuti i naša udruga”, zaključio je Stručić.

Održana redovita godišnja skupština H.U.SIM.-a

- Osim aktivnostima koje su vezane za uzgojni program, savez se bavio i gorućim pitanjima stanja u sektoru mljekarstva, i to iniciranjem i sudjelovanjem na sastancima s ministricom i djelatnicima Ministarstva poljoprivrede

- *Ana-Marija Ritoša, bacc.ing.agr., H.U.SIM*

U Bjelovaru je 29. ožujka održana redovita godišnja skupština H.U.SIM-a, a sudjelovalo je osamdesetak uzgajivača, gostiju i sponzora. Skupštinu je otvorio predsjednik Damir Horvatić i pozdravio sve prisutne. Od gostiju se nazočnima prvo obratio Marko Marušić, domaćin župan Bjelovarsko-bilogorske županije. Osim njega, pozdravnu su riječ i podršku uputili i državni tajnik Ministarstva poljoprivrede Zdravko Tušek, ispred Hrvatske agencije za poljoprivredu i hranu Zdenko Ivkić, voditelj Centra za stočarstvo, zatim profesor Visokoga gospodarskog učilišta Križevci Dražen Čuklić, ispred Srednje gospodarske škole Križevci Mislav Drokán, voditelj govedarskog praktikuma, predsjednik Hrvatske veterinarske komore Ivan Zemljak, te predstavnik grada Bjelovara Miroslav Šmit, viši stručni suradnik za poljoprivredu, ugostiteljstvo i trgovinu.

Nakon pozdravnih riječi podnesena su izvješća o radu te financijska izvješća. Kako je istaknuo predsjednik Horvatić,

trenutno stanje u poljoprivredi vrlo je teško s obzirom na cijene repromaterijala u odnosu na otkupnu cijenu mlijeka. Broj stoke, nažalost, svakodnevno se smanjuje. Iako raspolaže malim financijskim sredstvima, savez puno radi i pozitivno posluje. Svoj rad djelomice financira iz natječaja Ministarstva poljoprivrede putem programa Sufinanciranje rada uzgojnih udruženja, a manjim dijelom od naplate rodovnika i upisa grla u matičnu knjigu. Već tri godine H.U.SIM. obavlja usluge kreiranja i izdavanja zootehničkih certifikata, a nešto više od tri godine obavlja i posao upisa u matičnu knjigu grla iz uvoza. Kontinuirano izdaje i časopis Uzgoj goveda s tekstovima korisnima za uzgajivače, kao što su i preporuke bikova za osjemenjivanje. Osobito ističe ulogu genotipizacije u provedbi uzgojnog programa. Vezano za uzgojni program, savez surađuje i s državnim institucijama kao što je Hrvatska agencija za poljoprivredu i hranu, ali i sa centrima za reprodukciju Varaždin i Osijek kao i centrima za distribuciju sjemena Nova Genetik Križevci te Reprovet - Veterinarska stanica Križevci. Osim aktivnostima koje su vezane za uzgojni program, savez se bavio i gorućim pitanjima stanja u sektoru mljekarstva, i

to iniciranjem i sudjelovanjem na sastancima s ministricom i djelatnicima Ministarstva poljoprivrede.

Nakon izvješća predsjednika, izvješća Nadzornog odbora, Suda časti i blagajničkog izvješća uslijedilo je izvješće voditelja Uzgojnog programa Josipa Crnčića. U 2021. godini genotipizirano je 181 grlo. Od 2013. do 2021. godine u centre za reprodukciju preuzeto je 13 domaćih bikova. U tom razdoblju prodano je više od 175.000 doza sjemena bikova, od kojih je više od 60.000 izvezeno u šest zemalja. Kako je istaknuo Crnčić, jedna od tih zemalja je i Njemačka, središte svjetskog uzgoja simentalca. Savez kontinuirano radi i na genotipizaciji muških i ženskih grla simentalске pasmine goveda za potrebe uzgojnog programa, a i dalje teži ulasku u DE/AT/CZ sustav izračuna uzgojnih vrijednosti. Na taj način bila bi povećana konkurentnost domaće stoke na tržištu. Crnčić smatra i kako treba znatno povećati broj genotipiziranih grla, za što savezu u idućim godinama treba osigurati veća financijska sredstva.

Nakon službenog dijela skupštine uvaženi gost Georg Steiner, predstavnik Uzgojne organizacije Rinderzucht Steiermarka, održao je prezentaciju na temu Status i pro-

vedba Uzgojnog programa simentalškoga goveda u Austriji i struktura austrijskih uzgojnih udruženja na primjeru RINDERZUCHT STEIERMARKA. Prikazano je kako država Austrija štiti i pomaže svoje uzgajivače, odnosno uzgoj, te na koji način izvozi viškovne stoke a istovremeno ograničava uvoz stoke. Riječ je o primjeru kako se štite vlastiti uzgoj i proizvodnja, a mi se nadamo da će i naše Ministarstvo poljoprivrede i iz tog primjera uvidjeti u kojem bi smjeru trebala ići i hrvatska poljoprivredna politika.

Održana redovita godišnja skupština ZG SIM-a

- Većina rada bazirala na provedbi uzgojnog programa simentalske pasmine u Republici Hrvatskoj, prodaji rasplodnih grla i grla koja su odlazila na klanje, te provođenje projekta RCRS Dubrava

- **Darko Tarandek**, *bacc.ing.agr.*, ZG SIM

Zadnjeg dana ožujka Savez uzgajivača simentalskoga goveda Zagrebačke županije i Grada Zagreba (ZG SIM) održao je redovitu godišnju skupštinu u Dubravi. Mjesto održavanja bilo je nedaleko od lokacije izgradnje budućega Regionalnog centra za razvoj stočarstva Dubrava (RCRS Dubrava), o kojemu ste mogli čitati u prošlom broju našega glasila. Odazvali su se brojni članovi, najviše u posljednjih nekoliko godina, slobodno možemo kazati da su to većinom najkvalitetniji uzgajivači s tog područja. Također, sudjelovali su i brojni uvaženi gosti, poslovni partneri i sponzori te medijski pokrovitelji.

Prema detaljnom izvješću predsjednika Horvatića o radu ZG SIM-a u prethodnoj godini, vidljivo je kako se većina rada bazirala na provedbi uzgojnog programa simentalske pasmine u Republici Hrvatskoj, prodaji rasplodnih grla i grla koja su odlazila na klanje, te provođenje projekta RCRS Dubrava.

Udruga ZG SIM priznata je proizvođačka organizacija (PO) u sektoru govedine i teletine 2017. godine, a na temelju toga apliciralo se na Mjeru 09 Uspostava proizvođačkih grupa i organizacija Programa ruralnog razvoja. Sredinom travnja ove godine istekla nam je peta, posljednja godina provedbe poslovnog plana za financiranje rada PO. Vezano uz navedenu mjeru, naši su članovi preko udruge u protekloj godini utržili stoke za klanje u NETO iznosu od oko 12.600.000,00 kn. Većinu navedenog iznosa pokriva prodaja tovnje junadi, pri čemu je kvalitetna, mlada i domaća simentalska junad dostizala cijenu do 22 kunu po kilogramu žive vage. Ostale su kategorije koje su prodavane za obradu izlučene krave, izlučene junice i u manjem broju telad.

Prodaja rasplodnog pomlatka

Što se tiče trgovine rasplodne stoke ne možemo biti zadovoljni u tolikoj mjeri kao s trgovinom stoke za klanje. Potražnja za steonim junicama bila je veća od ponude koju

smo mogli pružati pa u tom smjeru postoji puno prostora za napredak kojemu i težimo. Tijekom protekle godine naši su članovi uz pomoć udruge prodali oko 150 steonih junica, pri čemu su najkvalitetnija grla dostizala cijenu i do 15.000,00 kn. Također, sudjelovali smo i u prodaji genomski testiranih bikova za rasplod, odnosno prirodni pripust, krava i ženske teladi namijenjene za daljnji uzgoj.

Uvjereni smo kako je ključan čimbenik napretka trgovine stokom i za domaće i za strano tržište, a posebice rasplodnih grla, izgradnja RCRS Dubrava. Prije održavanja skupa napravljen je korak dalje u realizaciji navedenog projekta. Naime, Zagrebačka županija potpisala je ugovor s ovlaštenim arhitektom vezan za Izradu projektno-tehničke dokumentacije za izgradnju RCRS Dubrava. Skupu je prezentirano kako će RCRS Dubrava biti višenamjenski centar s raznim sadržajnim konceptima, a činiti će ga odjel za uzgoj, odjel za unapređenje plodnosti i zdravlja stada, odjel za zajedničku prodaju stoke, odjel za razvoj i promidžbu domaćih stočarskih proizvoda i odjel za zajedničku nabavu specifičnih repromaterijala. Uz po-

moć navedenih sadržaja očekuju se višestruki učinci i za središnju i za zapadnu Hrvatsku - povećanje uzgoja i proizvodnje i tržišne vrijednosti stoke, poboljšanje plodnosti i zdravlja stada, ali i brži uzgojni napredak, povećanje potražnje za domaćim mliječnim i mesnim proizvodima, olakšan pristup i povoljnija nabava specifičnih repromaterijala, motiviranje i orijentiranje na rezultate svih potpornih institucija.

Skupštinu je obilježila svečana dodjela prigodnih priznanja i plaketa osobama zaslužnima za dugogodišnji rad u udruzi i na provedbi i realizaciji uzgojnog programa u govedarstvu od njegova usvajanja 1974. godine. Priznanja su primili Nikola Hrastovec, Tomo Markonić, Milka Stipanček, Tihomir Grizelj i Josip Burek. Ovim putem još jednom im zahvaljujemo.

Na kraju možemo zaključiti kako je rad ZG SIM-a u protekloj godini uz sve nedaće vezane uz pandemiju bolesti COVID-19 i poremećaje na tržištu bio pozitivan. Do sljedećeg saziva skupštine nadamo se stabilizaciji tržišnih cijena i formiranju održive otkupne cijene mlijeka za uzgajivače. Daljnji rad udruge možete pratiti na našoj Facebook stranici ZG SIM.

Holstein bikovi za umjetno osjemenjivanje

● Za Odbor za uzgoj SUHUH-a **Josip Raković**, mag.ing.agr.,
suhuhhrvatska@gmail.com

Cijenjene uzgajivačice i uzgajivači, pred vama je novi broj glasila Uzgoj goveda, a s njim i nove preporuke holstein bikova za umjetno osjemenjivanje plotkinja. Među mnoštvom bikova koje distributeri duboko smrznutog sjemena nude na tržištu, izabrali smo one najkvalitetnije s ciljem poboljšanja proizvodnje mlijeka i ostvarivanja postavljenih uzgojno-seleksijskih ciljeva. Ističemo da su bikovi koji se nalaze u preporukama uključeni u program planskog sparivanja koji svakako treba koristiti, jer je to jedan od najpoželjnijih alata u selekciji i uvelike olakšava posao. Greške pri odabiru bika za umjetno osjemenjivanje određenih plotkinja skupo se plaćaju, a pogotovo u ovo doba kada smo suočeni s raznim poremećajima na tržištu koji ugrožavaju proizvodnju mlijeka. Stoga za odabir pravoga bika uvijek treba izdvojiti određeno vrijeme i obratiti pozornost na njegove uzgojne vrijednosti, a u tome pomoć pruža SUHUH. Novi obračun uzgojnih vrijednosti s početka svibnja donio je nove kvalitetne bikove. Pri izradi preporuka i dalje se vodimo istim kriterijima: skupni indeksi, bikovi mlađi od 10 godina, indeksi najvažnijih svojstava itd. Radi lakšeg razumijevanja utjecaja kvalitete bikova na određena svojstva, koristimo različite boje (**zelen**a - popravljiva svojstva, **crn**a - neutralan utjecaj na svojstvo, **crven**a - negativan utjecaj na svojstvo).

Među ponudom njemačkih bikova (tablica 1) nije bilo velikih promjena. Na vrh ljestvice progenih bikova vratio se bik ALAMO koji popravljiva sastav mlijeka (sadržaj mliječne masti i sadržaj bjelančevina), ima visoke UV za noge (124) i dugovječnost (RZN 121). Također, posjeduje visoku UV za lakoću teljenja (LTo 112), što znači da je vrlo pogodan za osjemenjivanje junica. U ponudi njemačkih genomskih bikova i dalje su na vrhu CALVIN i DANIEL, koji odkaču od konkurencije gledano skupne indekse (RZG 153, odnosno 145). Bik CALVIN popravljiva mliječnost, sadržaj mliječne masti, noge i fitnes (zdravlje vimena i dugovječnost). Bik DANIEL popravljiva gotovo sva svojstva, a ističe se visokim UV za eksterijer (vime i noge) i fitnes. Oba bika pogodna su za osjemenjivanje junica. Bikovi SELFIE i MISSAN dostupni su u obliku seksiranog sjemena. Osim kvalitetnih uvoznih bikova, želimo istaknuti i žive genomske bikove koji se nalaze u ponudi. To su GALL, JAMES i HARDY. Bik GALL popravljiva sastav mlijeka, eksterijer i dugovječnost, ali nije prikladan za osjemenjivanje junica. Bik JAMES popravljiva mliječnost, sadržaj bjelančevina u mlijeku, vime i dugovječnost, ali ni on nije prikladan za osjemenjivanje junica. Naposljetku spomenimo još i bika HARDYJA koji popravljiva sastav mlijeka, vime i svojstva fitnesa, a pogodan je i za osjemenjivanje junica. Napominjemo kako su za osjemenjivanje junica pogodni bikovi s indeksom LTo ≥ 104 kod progenih, odnosno LTo ≥ 107 kod genomskih.

CALVIN - genomski bik za dugovječne i zdrave krave

VH NADER - odličan izbor za popravljivanje sastava mlijeka i laka teljenja

Tablica 1. Njemački bikovi

HB	Ime bika	otac/ majčin otac/ majčin djed	RZG	Mkg	mm,%	bj,%	vime	noge	RZS	RZN	LTo	cen
Progeni bikovi												
1285	ALAMO	ALTASPRING / FANATIC / SNOWAN	133	954	0,04	0,04	106	124	108	121	111	VŽ
1645	ROYCE	ROXY B / SUPERSHOT / SNOWFLAKE	132	677	0,21	0,02	120	114	116	118	106	VŽ
1284	ARAGON	ARAXIS / RACER / EPIC	131	338	0,15	0,22	111	97	113	121	118	VŽ
1643	BG NICK PP	STYLE P / EARNHARDT / OBSERVER	121	156	0,59	0,14	100	115	69	103	106	VŽ
Genomski bikovi												
1642	CALVIN	CASINO / FINDER / MISSOURI	153	1934	0,00	-0,03	109	119	114	120	113	VŽ
1644	DANIEL	DATELINE / IMAX / SUPERSIRE	145	1235	0,04	0,04	114	112	126	116	109	VŽ
1388	GALL*	GYMNAST / SILVER / SHOTGLAAS	139	896	0,24	0,04	118	113	117	110	102	OS
1597	HOOLIGAN	HOTSPOT P / MISSION P / SILVER	138	687	0,22	0,15	115	106	103	115	102	NG
1531	PEPSI	HOTSPOT P / LOUXOR / PRESIDENT	135	1571	0,22	0,06	109	104	96	97	108	RE
1555	HOTLIFE PP	HOTSPOT P / HOLOGRAM P / OLYMPIAN	133	788	0,07	0,10	111	98	98	115	102	NG
1386	JAMES*	JAMESON / POWERBALL P / LADD P	132	1103	-0,11	0,06	117	103	105	111	106	OS
1387	HARDY*	HARTLEY / MISSOURI / BALISTO	131	752	0,01	0,01	116	106	123	118	110	OS
Seksirano sjeme												
1506	SELFIE	SUPERSHOT / MCCUTCHEN / ALTALOTA	132	1523	-0,33	-0,18	114	124	101	118	95	OS
1364	MISSAN	MISSOURI / MCCUTCHEN / OBSERVER	126	982	0,26	-0,04	129	98	109	100	106	OS

Legenda: * - živi bik u centru za u.o., RZG - skupni indeks, Mkg - uv za kg mlijeka, mm% - uv za sadržaj mliječne masti, bj% - uv za sadržaj bjelančevina, RZS - broj somatskih stanica, RZN - dugovječnost, LTo - lakoća teljenja (utjecaj oca - direktni utjecaj), cen - centar za u.o. koji distribuira sjeme (OS - CUS Osijek, VŽ - CUO Varaždin, NG - Nova Genetik, RE - Reprovet).

Tablica 2. Danski bikovi

HB	Ime bika	otac/ majčin otac/ majčin djed	NTM	MLI,kg	mm,%	bj,%	vime	noge	ZDR	DUG	LTo	cen
Genomski bikovi												
1573	VH NADER	NORLAND / VH RAMIS / FAGENO	38	103	116	123	115	104	111	123	108	LA
1572	FILLMAN	FELIX / VH BRIXTON / NILSON	37	105	108	123	118	98	110	112	97	LA
1622	CASCADE	CASSIDY / VH NEXUS / VH BETA	35	110	105	114	114	107	109	122	106	LA
1627	VH SAADE	VH STAN / VH ESSET / VH BLUME	32	99	119	115	112	110	108	110	107	LA
1505	VH YNGVAR	YODA / DOZER / BALISTO	29	99	118	109	125	114	117	120	104	LA
1574	VH BROOKLYN	VH BYNALLE / SILVER / SUAREZ	27	91	126	121	128	116	104	127	97	LA
1504	VH STOOL	SKYWALKER / PLEDGE / SALOON	26	101	119	115	118	104	101	111	100	LA
1469	VH SECTOR	SYLVEST / BALISTO / LIMBO	21	82	114	102	104	103	112	106	98	LA

Legenda: NTM - skupni indeks, MLI kg - indeks za kg mlijeka, mm% - uv za sadržaj mliječne masti, bj% - uv za sadržaj bjelančevina, ZDR - zdravlje vimena, DUG - dugovječnost, LTo - lakoća teljenja (utjecaj oca), cen - centar za u.o. koji distribuira sjeme (LA - Lactis).

Napomena: svi bikovi dostupni su u obliku seksiranog sjemena

U ponudi danskih bikova (tablica 2) također nije bilo značajnih promjena. Izdvajamo bikove VH NADER i FILLMAN koji su prema ukupnom indeksu najkvalitetniji (NTM 38, odnosno 37). Bik VH NADER popravlja sastav mlijeka, vime, fitness i ima visoku UV za lakoću teljenja (LTo 108). Bik FILLMAN

popravlja sadržaj bjelančevina, vime i fitness, ali nije pogodan za osjemenjivanje junica. Želimo napomenuti kako su za osjemenjivanje junica pogodni bikovi u kojih je indeks LTo ≥ 104 .

U ponudi nizozemskih grla (tablica 3) nekoliko je novih kvalitetnih bikova. Novi je progeni bik BOUNCER koji

Tablica 3. Nizozemski bikovi

HB	Ime bika	otac/ majčin otac/ majčin djed	NVI	Mkg	mm,%	bj,%	vime	noge	ZDR	DUG	LTo	cen
Progeni bikovi												
1160	FINDER	BALISTO / EPIC / GOLDWYN	276	48	0,48	0,15	104	108	107	972	104	NG
1487	TREASURE	FINDER / G FORCE / GIBOR	239	276	0,04	-0,03	111	107	107	905	106	NG
1380	BEATBOX	AMIGO / FANATIC / SNOWMAN	236	1238	0,19	0,15	100	101	103	407	103	NG
1242	CONCERT	CRESCENDO / G FORCE / GIBOR	235	1089	-0,05	-0,06	104	99	105	713	101	NG
1673	BOUNCER	BRENTANO / JESPER / TITANIUM	224	606	0,29	0,17	109	97	107	448	104	NG
1009	DANNO	BOOKEM / BOLTON / O MAN	202	991	-0,23	-0,07	104	111	108	155	100	NG
1575	BODYGUARD	BOLT / STELLANDO / RAMOS	197	1154	-0,04	-0,06	107	106	105	150	98	NG
1454	ROCKY	SHAMROCK / GOLI / GOLDWYN	153	40	0,18	0,11	107	102	109	694	99	NG
1409	STARTREK	SNOWFEVER / PLANET / JARDIN	106	762	-0,10	0,10	108	101	103	-52	103	NG
Genomski bikovi												
1576	TORNADO	SKYWALKER / ESPERANTO / AMIGO	324	2135	-0,31	0,02	108	102	104	600	105	NG
1675	JAYVANO	ESPERANTO / PENLEY / G FORCE	274	1373	-0,16	0,14	106	106	104	538	103	NG
1674	LUKAKU	ELDORADO / RUBICON / MCCUTCHEN	267	1723	0,19	-0,17	108	101	103	559	104	NG
1407	AXXON	EXPRESSO / NOMINEE / MOGUL	173	1964	-0,13	-0,07	108	98	97	282	100	NG
1501	FUMAGALLI	ALTAAMULET / ALTALEAF / MOGUL	164	343	0,32	0,10	107	100	103	450	99	NG
1408	BARKLEY	SUPERMAN / TANGO / ROBUST	124	1436	-0,12	0,01	105	95	96	285	100	NG

Legenda: NVI - skupni indeks, Mkg - uv za kg mlijeka, mm% - uv za sadržaj mliječne masti, bj% - uv za sadržaj bjelančevina, ZDR - zdravlje vimena, DUG - dugovječnost, LTo - lakoća teljenja (utjecaj oca), cen - centar za u.o. koji distribuira sjeme (NG - Nova Genetik).
Napomena: bik JAYVANO dostupan je u obliku seksiranog sjemena

popravlja sastav mlijeka i ima visoke UV za vime (109), zdravlje vimena (107) i dugovječnost (448), što bi trebalo biti preduvjet za stvaranje zdravih i dugovjernih krava. Uz navedeno, ima i visoku UV za lakoću teljenja (LTo 104) što

ga čini poželjnim bikom u odabiru kod osjemenjivanja junica. Također, u ponudi su i novi genomski bikovi JAYVANO i LUKAKU kojima je zajedničko to što popravljaju mliječnost, vime i fitnes pa su pravi izbor za osjemenjivanje junica. Bik JAYVANO uz to popravlja i sadržaj bjelančevina i noge, dok LUKAKU popravlja sadržaj mliječne masti. Napominjemo da su za junice pogodni bikovi u kojih je indeks LTo ≥ 102 kod progenih, odnosno LTo ≥ 103 kod genomskih.

Među ponudom američkih i francuskih grla (tablica 4) izdvajamo nekoliko bikova. Prije svih izdvajamo novog bika u ponudi koji se ujedno nalazi i na vrhu ljestvice progenih bikova, a riječ je o biku HONORU. On osim što ima visoki skupni indeks (TPI 2724), popravlja mliječnost, sastav mlijeka, vime i fitnes. Izdvajamo genomске bikove NACASHA i MAGNITUDEA koji popravljaju sastav mlijeka, vime i fitnes. Za junice preporučujemo bika OAKLNADA koji je dostupan u obliku seksiranog sjemena, isto kao i HARPER te ELDRIDGE. Ističemo da su za osjemenjivanje junica pogodni bikovi s indeksom LTo 1.

Tablica 4. Američki i francuski bikovi

HB	Ime bika	otac/ majčin otac/ majčin djed	TPI	Mlb	mm,%	bj,%	vime	noge	BSS	DUG	LTo	cen
Progeni bikovi												
1657	HONOR	MODESTY / JOSUPER / OBSERVER	2724	921	0,11	0,03	1,64	0,84	2,73	5,1	2	BO
1520	ETESIAN	SUPERSHOT / MCCUTCHEN / SNOWMAN	2626	1867	-0,08	-0,08	1,42	0,71	2,79	4,3	2	OS
1533	SUPREME	MODESTY / MONTROSS / SHAN	2428	564	0,08	0,02	0,48	0,75	3,17	3,3	2	BO
1294	ACCELFORCE	JOSUPER / MOGUL / OBSERVER	2415	1527	-0,09	-0,06	0,36	0,03	3,06	3,1	2	BO
1582	NEWSTAR	LOUXOR / CAPITAL GAIN / MOGUL	2326	745	-0,03	0,02	1,71	0,07	2,78	0,5	2	RE
1273	HAMMIG ISY	SANTANA / SUPER / STOL JOC	2260	1101	-0,14	-0,01	0,92	-0,24	2,67	1,8	3	RE
Genomski bikovi												
1502	NACASH	SUPERHERO / RUBICON / AL-TAOAK	2709	229	0,21	0,11	1,55	0,66	2,76	3,7	2	RE
1534	MAGNITUDE	CASPER / LYLAS / NUMERO UNO	2708	166	0,13	0,04	1,69	0,65	2,57	5,9	2	BO
1529	FOOTBALL	TOPNOTCH / DETOUR / SUPER-SHOT	2445	638	-0,06	0,06	1,19	0,00	2,70	4,3	2	VŽ
Seksirano sjeme												
1580	OAKLAND	BURLEY / DELFINO / SUPERSIRE	2628	54	0,16	0,05	1,01	1,37	2,65	7,5	1	OS
1392	HARPER	BALISTO / EPIC / MAN-O-MAN	2623	89	0,21	0,15	0,73	1,08	2,81	1,6	2	OS
1499	ELDRIDGE	JETT / DAVINCI / SUPERSIRE	2410	439	0,10	0,08	0,69	-0,74	2,85	0,4	2	OS

Legenda: TPI - skupni indeks, Mlb - uv za lb mlijeka, mm% - uv za sadržaj mliječne masti, bj% - uv za sadržaj bjelančevina, BSS - broj somatskih stanica, DUG - dugovječnost, LTo - lakoća teljenja (utjecaj oca - direktni utjecaj), cen - centar za u.o. koji distribuira sjeme (OS - CUS Osijek, BO - Bosgen, RE - Reprovet, VŽ - CUO Varaždin).

Napomena: bik NEWSTAR dostupan je u obliku seksiranog sjemena

Spomenut ćemo da se u ponudi crvenih holstein bikova nalaze bikovi AKIRO RED, AYOL RED, PAVEL RED, PATRIK, BRESUN, SUNRED, PRESTIGE, MANGO PRF i SHERWOOD. Za dodatne informacije o preporučenim bikovima uzgajivači se mogu javiti Odboru za uzgoj

SUHUH-a (suhuhhrvatska@gmail.com), ili centru za umjetno osjemenjivanje koji distribuira sjeme. Za izradu plana osjemenjivanja uzgajivači se mogu javiti područnom uredu Centra za stočarstvo HAPIH-a ili na e-mail adresu govedarstvo@hapih.hr.

Godišnje izvješće za holstein pasminu u 2021. godini

● Josip Raković, mag.ing.agr., SUHUH

Budući da smo već dobro zagazili u 2022., napraviti ćemo kratak pregled rezultata vezanih za uzgoj i provedbu uzgojnog programa holstein pasmine goveda u 2021. Prema prikupljenim podacima o brojnom stanju iz Jedinственог регистра goveda koji vodi Uprava za stočarstvo i kvalitetu hrane Ministarstva poljoprivrede, 31.12.2021. zabilježeno je povećanje broja goveda na ukupno 486.190 grla, što je rast od oko 1,5%. Međutim, opet se pokazalo kako je i dalje prisutan kontinuirani pad broja krava mliječnih i kombiniranih pasmina, i to na 124.696 grla. Riječ je o padu od 4%, što je najveći zabilježeni postotak još od 2017. godine. Uzrok svakako treba tražiti u već svima nama poznatoj koronakrizi, koja je stvorila pravi kaos na tržištu na koji hrvatski uzgajivači nisu bili spremni, a mjere pomoći Ministarstva poljoprivrede nisu stizale na vrijeme.

Stanje je dodatno pogoršala suša koja je zahvatila veći dio kontinentalnog dijela Hrvatske i uzrokovala smanjenje prinosa žitarica i ostalih ratarskih kultura. Pad ukupnog broja krava

mliječnih i kombiniranih pasmina značio je i pad broja krava holstein pasmine. Posljedično se pojavio i pad broja krava u kontroli mliječnosti te pad broja stada (tablica 1). Udio holstein pasmine u našoj državi i dalje je malo veći od 21%, što je čini drugom najzastupljenijom pasminom u Hrvatskoj.

Iako je zabilježen blagi pad broja holstein krava, proizvodnja mlijeka u laktaciji povećana je u usporedbi s prethodnom godinom i time se nastavlja trend rasta, što znači da se povećava proizvodnja mlijeka po kravi (tablice 2 i 3). Nažalost, tim podatkom ne možemo biti u potpunosti zadovoljni jer je to rezultat napuštanja proizvodnje mlijeka velikog broja uzgajivača s manjim brojem krava, dok su uzgajivači s većim brojem krava i suvremenim farmama opstali. Ako pogledamo podatak da je prosječna proizvodnja u stadima s više od 100 krava (16.296 stada) iznosila 9106 kg mlijeka u standardnoj laktaciji, u usporedbi s prosječnom proizvodnjom mlijeka u manjim stadima (≤ 10 krava) koja je iznosila 6238 kg možemo zaključiti kako se primjenom pravila modernog uzgoja (bikovi vrhunske genetike, odgovarajuća hranidba, kvalitetan smještaj, genomska selekcija, plan osjemenjivanja, itd.) u kombinaciji s korištenjem mjera ruralnog razvoja mogu postignuti zavidni rezultati (tablica 4).

Tablica 1. Brojno stanje holstein pasmine

Godina	Stada	Krave	Kontrola mliječnosti	Stada u kontroli mliječnosti
2019.	3403	34.356	31.166	1596
2020.	3172	33.681	30.619	1402
2021.	2890	32.994	30.180	1234

Izvor: MP i HAPIH

Tablica 2. Proizvodnja mlijeka holstein pasmine

Godina	Standardna laktacija - 305 dana					Cijela laktacija				
	broj n	Mlijeko, kg	mm,%	bj,%	M+B, kg	Mlijeko, kg	mm,%	bj,%	M+B, kg	dani
2018.	24.789	8001	4,0	3,3	596	9625	4,1	3,4	721	387
2019.	23.417	8251	4,1	3,4	618	9905	4,1	3,4	742	390
2020.	22.204	8342	4,1	3,4	624	9993	4,2	3,4	759	386
2021.	23.014	8543	4,1	3,5	643	10.119	4,1	3,5	773	380
±		+201			+19	+126			+14	

Izvor: HAPIH

Tablica 3. Proizvodnja mlijeka holstein pasmine u 1. laktaciji

Godina	Standardna laktacija - 305 dana					Cijela laktacija				
	broj n	Mlijeko, kg	mm,%	bj,%	M+B, kg	Mlijeko, kg	mm,%	bj,%	M+B, kg	dani
2018.	8654	7645	4,0	3,3	561	9531	4,1	3,4	714	396
2019.	8576	7768	4,0	3,4	575	9714	4,1	3,4	728	399
2020.	8016	7814	4,1	3,4	585	9705	4,2	3,4	740	394
2021.	8452	7986	4,1	3,5	602	9743	4,1	3,5	747	386
±		+172			+17	+38			+7	

Izvor: HAPIH

Tablica 4. Najbolja stada holstein pasmine

Rb.	Uzgjajivač	Naselje, županija	Laktacija	Mlijeko, kg	Mliječna mast, %	Bjelančevine, %	M+B Kg
1.	Salaš d.o.o.	Marijanci, Osječko-baranjska	384	10.795	4,6	3,5	868
2.	Žitar d.o.o.	Kapelna, Osječko-baranjska	225	10.111	4,4	3,4	789
3.	Mario Mladić	Zlatar, Krapinsko-zagorska	39	9790	4,5	3,5	783
4.	FMK M.Branjevina	Čepin, Osječko-baranjska	658	9546	4,8	3,3	779
5.	Krndija d.o.o.	Krndija, Osječko-baranjska	489	9726	4,3	3,4	754
6.	Branko Kokić	Marijančaci, Osječko-baranjska	61	10.211	3,8	3,5	749
7.	Lactis d.o.o.	Budrovci, Osječko-baranjska	285	9523	4,2	3,7	747
8.	Bovis d.o.o.	Ivankovo, Vukovarsko-srijemska	2449	9604	4,3	3,5	747
9.	Zdenačka farma	Veliki Zdenci, Bjelovarsko-bilogorska	442	9492	4,4	3,4	745
10.	Glavaš Božidar	Bizovac, Osječko-baranjska	137	9196	4,3	3,6	725
11.	Arator d.o.o.	Lovas, Vukovarsko-srijemska	154	8820	4,7	3,5	719
12.	Bistrović obrt	Gornje Vratno, Varaždinska	36	9991	3,7	3,5	719
13.	Željko Iljić	Zebanec Selo, Međimurska	45	8604	4,8	3,5	715
14.	Osilovac d.o.o.	Feričanci, Osječko-baranjska	417	9095	4,3	3,5	710
15.	Đido - obrt	Đakovo, Osječko-baranjska	124	9005	4,3	3,6	707
16.	Horvatinić obrt	Gornja Stubica, Krapinsko-zagorska	15	10.021	3,7	3,4	707
17.	Josip Zdunić	Divoševci, Brodsko-posavska	161	10.110	3,4	3,5	703
18.	Belje - Popovac	Popovac, Osječko-baranjska	626	9388	4,1	3,4	702
19.	Belje - Zeleno Polje	Zeleno Polje, Osječko-baranjska	321	9541	3,9	3,4	697
20.	Slobodan Grubačević	Mala Rijeka, Koprivničko-križevačka	34	8763	4,3	3,6	692

Izvor: HAPIH, stada u AT ili B4 metodi

ukupno 100 holstein bikova. Kada govorimo o živim holstein bikovima u centrima za u.o., njih ukupno 10 nalazi se u CUS Osijek. U prirodnom pripustu u 2021. godini korišteno je bilo 15 bikova, a zastupljenost prirodnog pripusta u holstein pasmini ostala je na razini od 2%. Osim toga, želimo istaknuti kako je nastavljeno objavljivanje preporuke bikova za umjetno osjemenjivanje u tri navrata u časopisu Uzgoj goveda, pomoću kojih želimo kroz stručno mišljenje uzgajivačima omogućiti lakše prepoznavanje kvalitetnih bikova koji se nalaze na tržištu. U tablici 6 navedeni su najkorišteniji holstein očevi u 2021. godini. U usporedbi s najkorištenijim bikovima iz 2020., vidljivo je više od 60% novih bikova među najkorištenijima.

Važno je istaknuti kako je Savez udruga hrvatskih uzgajivača holstein goveda nastavio postupak provedbe genotipizacije ženske holstein teladi u suradnji s HAPIH-om i Njemačkim savezom uzgajivača s ciljem unapređenja uzgoja holstein pasmine u našoj državi. U 2021. poslana su 164 uzorka tkiva ženske holstein teladi u genetski laboratorij u Njemačku na genotipizaciju i izračun službenih uzgojnih vrijednosti u sklopu njemačkog sustava genetskog vrednovanja. Dobiveni rezultati pokazali su visoki ukupni selekcijski indeks domaće holstein teladi s prostorom za napredak kod genomskih UV za mliječnost, vanjštinu, plodnost i zdravlje (tablica 7).

Kako je SUHUH za provedbu specifičnih tehničkih aktivnosti u provedbi uzgojnog programa, i to sukladno Zakonu o uzgoju domaćih životinja, odabrao Centar za stočarstvo HAPIH-a, njihovi djelatnici su u 2021. ukupno ocijenili 6377 holstein prvotelki. Na kraju dodajemo da je u prošloj godini SUHUH izdao 139 zootehničkih certifikata za ženska grla, 15 zootehničkih certifikata za muška domaća grla i 100 zootehničkih certifikata za muška grla iz uvoza. Ukupno su u 2021. godini u matičnu knjigu upisana 1464 ženska grla iz uvoza.

Tablica 6. Najkorišteniji holstein očevi

	Ime	HB	Telad	Centar
1.	Bones	1419	998	Semex
2.	Prospectus	1480	868	Semex
3.	Hardy	1387	770	Osijek
4.	Medico	1260	614	Varaždin
5.	Overboy	1096	609	Osijek
6.	Mendel	1479	490	Semex
7.	Massey Miracle	861	477	Lactis
8.	Gall	1388	457	Osijek
9.	Dreamboat	1457	433	Semex
10.	Faraon	978	382	Osijek
11.	Osmus	1106	304	Lactis
12.	VH Allusio	1470	301	Lactis
13.	Amplify	1495	273	Osijek
14.	Hurricane	1443	256	Osijek
15.	Copious	1223	249	Semex
16.	Orion	1322	249	Semex
17.	Venusaur	1348	243	Varaždin
18.	Definite	1473	235	Semex
19.	Machone	1541	234	Semex
20.	Bresun	1245	232	Osijek
21.	Clark	1205	231	Lactis
22.	Lanister	1382	227	Reprovet
23.	Pictograph	1456	224	Semex
24.	Pompeo	940	209	Osijek
25.	Rowdy-ET	1439	199	Osijek
26.	Jeepson	1447	197	Reprovet
27.	Radiator	1381	186	Nova Genetik
28.	Bonne	1342	183	Nova Genetik
29.	Gravity	1404	177	Osijek
30.	VH Sector	1469	177	Lactis

Izvor: HAPIH

Tablica 7. Rezultati prosječnih genomskih UV holstein teladi dobivenih u 2021. godini

SSI	Mlijeko	Vanjština	Plodnost	Zdravlje
114	111	103	107	105

Izvor: HAPIH

Uzgojni rezultati i provedba uzgojnog programa simentalčke pasmine goveda u 2021.

- Prošle je godine u travnju uveden novi sustav izračuna uzgojnih vrijednosti, koji je donio velike pozitivne promjene

● *Josip Crnčić, struč.spec.ing.agr., HAPIH*

Već dulji niz godina u svibanjskom broju našega glasila objavujemo kratak osvrt na provedbu uzgojnog programa i uzgojne rezultate iz prethodne godine. Tako ćemo i u ovom broju iznijeti analizu za 2021.

Iako je u 2020. djelomično zaustavljen dugogodišnji pad ukupnog broja krava, on je nastavljen i u prošloj godini pa je tako i uzgoj simentalčke pasmine pratio negativan trend. Tijekom prošle godine, naime, broj simentalčkih krava smanjen je za čak 4320 grla. Trenutno je tako u našoj državi 88.056 krava, od kojih je 44.771 ili 50,93% u kontroli mliječnosti. Također, zabilježen je i pad udjela simentalčke pasmine goveda u ukupnom broju krava, i to na 57,4%, što je smanjenje od 2%. Bez obzira na pad udjela, simentalčka pasmina još je uvijek daleko najzastupljenija u Hrvatskoj. Prosječna proizvodnja u standardnoj laktaciji kod krava simentalčke pasmine u kontroli mliječnosti blago je povećana, što je prikazano u tablici 1.

Usprkos povećanju proizvodnje mlijeka po kravi, ukupno ne možemo biti zadovoljni. Riječ je o još uvijek daleko manjoj proizvodnji po kravi od stočarski razvijenih država kao što su Njemačka, Austrija ili Češka. No ako pogledamo podatke iz tablice 2, rezultati proizvodnje ne trebaju čuditi budući da

velika većina zatvorenih laktacija dolazi iz stada koja su manja od 10, odnosno 30 krava.

Takva mala stada uglavnom bilježimo na gospodarstvima starijih uzgajivača, odnosno onih čiji cilj i nije povećanje količine proizvedenog mlijeka. Na takvim gospodarstvima ne primjenjuju se odgovarajuća hranidba, način držanja, upravljanje stadom, ali se također i ne koristi sjeme genetski kvalitetnih bikova. Dugogodišnja kriza u sektoru proizvodnje mlijeka također u velikoj mjeri utječe na takve rezultate, jer uzgajivači nisu motivirani ulagati u veću proizvodnju. Ipak postoji određeni krug uzgajivača koji svojim rezultatima dokazuju kako je simentalčka pasmina sposobna konkurirati visoko mliječnim pasminama goveda, što je prikazano u tablici 3.

Istovremeno, u proizvodnji mesa-tovu simentalac postiže odlične rezultate i u završnim težinama, i u randmanu, ali i kvaliteti mesa. Od njega bolje rezultate postižu samo specijalizirane mesne pasmine kao što su limousine, charolais, angus i aubrac. Tovni tip simentalca osim toga ravnopravno konkurira i u sustavu krava-tele mesnim pasminama, što je prikazano u tablici 4.

Tablica 1. Proizvodnja mlijeka krava simentalčke pasmine goveda

Godina	Standardna laktacija - 305 dana					Cijela laktacija				
	broj	Mlijeko, kg	mm,%	bj,%	M+B kg	Mlijeko, kg	mm,%	bj,%	M+B kg	dani
simentalčka										
2019.	34.737	5388	4,1	3,4	404	6337	4,1	3,4	475	367
2020.	34.440	5466	4,1	3,4	413	6543	4,2	3,4	502	368
2021.	34.299	5650	4,1	3,4	428	6848	4,2	3,5	528	375
		+184			+15	+305			+26	

Izvor: MP i HAPIH

Tablica 2. Proizvodnja mlijeka prema veličini stada

Veličina stada	Standardna laktacija - 305 dana					Cijela laktacija				
	broj	mlijeko, kg	mm,%	bj,%	M+B, kg	dani	mlijeko, kg	mm,%	bj,%	M+B, kg
≤10	11.729	5151	4,1	3,4	378	385	6378	4,2	3,4	488
11-30	16.036	5666	4,1	3,4	428	374	6869	4,2	3,5	528
31-100	5.443	6395	4,2	3,5	493	359	7494	4,2	3,6	584
>100	1.091	7062	4,0	3,6	541	361	8367	4,1	3,6	647

Izvor: MP i HAPIH

Tablica 3. Prosjeci proizvodnje nekih od najboljih stada simentalke pasmine govoda

Rb.	Uzgajivač	Naselje, županija	Laktacija	Mlijeko	Mliječna mast, %	Bjelančevine, %	M+B, kg
1.	Ivan Imbrišić	Kozarevac, Koprivničko-križevačka	39	10.123	4,1	3,7	785
2.	PO Kopecki	Lipovljani, Sisačko-moslavačka	73	8865	4,8	3,5	735
3.	Emina Burek	Mostari, Zagrebačka	137	8967	4,2	3,7	706
4.	PO Domitran	Martinšćina, Krapinsko-zagorska	41	9060	4,0	3,6	692
5.	Danijel Horvatić	Stara Kapela, Zagrebačka	55	8803	4,2	3,6	684
6.	Josip Poljanec	Risvica, Krapinsko-zagorska	10	8479	4,4	3,6	683
7.	Igor Mihaljević	Palešnik, Bjelovarsko-bilogorska	49	8369	4,4	3,7	681
8.	Tomislav Mikel	Tominovac, Požeško-slavonska	10	8751	4,2	3,5	675
9.	Tomislav Kuharić	Vinipotok, Krapinsko-zagorska	18	8479	4,3	3,6	666
10.	Marijan Porkulabić	Prilesje, Zagrebačka	11	7761	5,1	3,5	664
11.	Ivan Špišić	Pisarovina, Zagrebačka	50	7871	4,8	3,6	664
12.	Višnja Dreta	Stara Ploščica, Bjelovarsko-bilogorska	31	9073	3,7	3,5	650
13.	Danijela Mulvaj	Otočka, Koprivničko-križevačka	13	8015	4,6	3,4	640
14.	Drago Kovažik	Laminac, Bjelovarsko-bilogorska	43	7992	4,3	3,7	638
15.	Darko Jantoljak	Žunci, Zagrebačka	24	7680	4,6	3,7	636

Izvor HAPIH; stada u AT ili B4 metodi, lak - laktacija, M - mliječna mast, B - bjelančevine

Djelatnici HAPIH-a već dulji niz godina povećavaju broj ocijenjenih krava prvotelki simentalke i holstein pasmine govoda. Tako je bilo i prošle godine, kada su ocijenjene 5042 krave što je 348 više nego 2020.

Provedba uzgojnog programa i genomska selekcija

Uzgajivački odbor H.U.SIM-a triput godišnje u časopisu Uzgoj govoda daje preporuku uzgajivačima simentalke pasmine koje bikove koristiti u uzgoju, ali i preporuke bikova za bikovske očeve za ciljano sparivanje. Tako je i u prošloj godini Odbor za uzgoj preporučio tri progena i 18 mladih genomskih bikova. Preporuke su davane na osnovi uzgojnih ciljeva iz uzgojnog programa, dostupnosti sjemena na našem tržištu, ali se i poklanjala pažnja i linijama bikova. Prosječne uzgojne vrijednosti preporučenih bikovskih očeva prikazane su u tablici 5. Treba spomenuti da su za bikovske očeve

Tablica 4. Rezultati performance testa bikova prema pasmini

Pasmina	broj	200 dana*, kg	365 dana*, kg	dnevni prirast**, g
Simentalka	27	280	458	1391
Limousine	11	274	412	1341
Angus	11	226	361	0817
Charolais	19	241	483	1469
Salers	8	219	430	1598
Sve	78	266	436	1069

Izvor: HAPIH, *korigirana vrijednost prema ICAR-u, ** testno razdoblje - 165 dana, angus bikovi su iz pašnjog sustava uzgoja

preporučena i dva mlada domaća genomska bika Hitbull i Royman.

Jedan je od glavnih alata u provođenju uzgojnog programa genotipizacija muških, ali i ženskih grla. Tijekom 2021. godine na genotipizaciju je poslano tkivo 181 kandidata.

Tablica 5. Prosječne uzgojne vrijednosti preporučenih bikovskih očeva u 2021. godini

		UUV	Mlijeko	Meso	Fitness	Noge	Vime
PROGENI	1. BROJ 2021.	0	0	0	0	0	0
	2. BROJ 2021.	0	0	0	0	0	0
	3. BROJ 2021.	130	115	107	119	113	124
	PROSJEK SVI	130	115	107	119	113	124
GENOMSKI	1. BROJ 2021.	132	121	111	118	113	112
	2. BROJ 2021.	137	126	110	118	110	116
	3. BROJ 2021.	137	128	111	115	105	114
	PROSJEK SVI	135	125	111	117	109	114
	UKUPNI PROSJEK	134	123	110	118	110	117

Tablica 6. Prosječne genomske uzgojne vrijednosti svih genotipiziranih grla u 2021. godini

Spol	Broj	gGZW	gMW	gFW	gFIT	Noge	Vime
Muški	81	119	114	105	109	105	106
Ženski	89	113	108	105	107	103	103
Svi	170	116	111	105	108	104	105

Izvor: HAPIH i H.U.SIM

Tablica 7. Prosječna mliječnost stada i krava uključenih u genomsku selekciju

Svojstvo	Broj	Standardna laktacija - 305 dana				M+B kg
		Broj	Mlijeko, kg	Mast%	Protein %	
stada	32	1347	7778	4,1	3,5	596
krave	128	301	8175	4,2	3,5	628

Izvor: HAPIH i H.U.SIM

Zbog grešaka u rodoslovlju ili krivo izračunatih uzgojnih vrijednosti, dobiveni su rezultati od 170 kandidata. Od navedenog broja bilo je 81 muških, te 89 ženskih kandidata iz 32 stada. Treba istaknuti da su muški i ženski kandidati osim za potrebe nacionalnoga uzgojnog programa genotipizirani i za potrebe pojedinih farmi za bikove za prirodni pripust. Prosječne genomske uzgojne vrijednosti svih kandidata prikazane su u tablici 6.

Među očevima genotipizirane muške teladi bila su 43 bika. Od navedenog broja bikova, bikovski očevi s najvećim brojem genotipizirane teladi bili su Hayabusa (10), Sehrgut (6), Weissensee (5) i Sunrise (4), dok je od bikova iz domaćeg uzgoja najveći broj teladi imao Wowero (3). Kako bi rezultati genotipizacije bili što bolji, treba provoditi strogu predselekciju kandidata za što je odgovoran Odbor za uzgoj. Kandidati

se biraju s vrhunskih farmi i od iznadprosječnih krava sa znatno većom proizvodnjom, što je prikazano u tablici 7.

Prošle je godine u travnju uveden novi sustav izračuna uzgojnih vrijednosti, tzv. singl step, koji je donio velike pozitivne promjene. Najvažnije je spomenuti kako je uvođenjem te metode povećana pouzdanost izračuna genomskih uzgojnih vrijednosti, i to za 5-6%-tnih bodova, što prelazi pouzdanost veću od 70% što je na razini pouzdanost kao nekadašnji progeni test bika sa 20 kćeri. Riječ je o velikom koraku za uzgoj, no istovremeno je ta metoda izračuna vrlo osjetljiva na nedostatak fenotipskih podataka i podataka rodoslovlja, jer se u tom slučaju ne mogu dobiti rezultati ili su rezultati vrlo nepouzdana.

Budući da Hrvatska nije u sustavu zajedničkog izračuna uzgojnih vrijednosti Njemačke, Austrije i Češke (DAC), često smo tijekom prošle godine imali problema s pouzdanosti izračuna genomskih uzgojnih vrijednosti. Navedeni su problemi rješavani ili se još uvijek rješavaju u suradnji s inozemnim partnerima. Kako bismo takve probleme potpuno izbjegnuli, Hrvatska se što prije treba uključiti u DAC sustav, što je i prihvaćeno na godišnjoj skupštini saveza. Iako je tijekom prošle godine genotipizirano najviše muške teladi od početka genotipizacije, nažalost nismo uspjeli dobiti ni jedno muško grlo koje bi zadovoljilo kriterije za ulazak u neki od centara za reprodukciju. To se dogodilo prvi put od kada se provodi program genotipizacije! Dakako, ne možemo biti zadovoljni tom činjenicom i trebamo drastično povećati broj genotipiziranih grla kao i broj stada koja sudjeluju u programu genotipizacije.

Također, moramo vratiti MOET metodu (embriiontransfer) u provedbu uzgojnog programa, koja će nam uvelike pomoći u stvaranju većeg broja potomaka-kandidata od vrhunskih ciljano sparenih grla. Kako bismo to i postignuli, financijsko ulaganje u program genotipizacije treba višestruko povećati. To je moguće samo ako se ovaj program digne na nacionalnu razinu, te ako Ministarstvo poljoprivrede putem predloženih programa razvoja sektora mljekarstva osigura značajnija financijska sredstva.

Ostale aktivnosti vezane za provedbu uzgojnog programa

Osim navedenih aktivnosti, obavljani su i redoviti poslovi vezani za uzgoj. Budući da je prije nekoliko godina H.U.SIM. kao krovna uzgojna organizacija preuzela poslove vezane za vođenje matičnih knjiga od HAPIH-a., djelatnice saveza su tijekom 2021. u matičnu knjigu upisale 683 ženska grla simentalske pasmine iz uvoza. Istovremeno su za potrebe prometa ženskim grlima izdale 659 zootehničkih certifikata. Što se tiče muških grla, u matičnu knjigu upisano je 95 domaćih i uvezenih bikova koji su bili upotrebljavani ili za u. o ili za prirodni pripust pa je za njih izdan i isti broj zootehničkih certifikata.

Preporuke najboljih bikova za simentalski uzgoj

- ponuda je i dalje (pre)velika - od 114 bikova preporučujemo 43
- od 14 pouzdanih bikova čak je 10 izrazito dobrih i za meso
- među mladim genomskim bikovima čak je 12 novih imena

- *Za Odbor za uzgoj i preporuke bikova H.U.SIM.-a
Damir Pejaković, dipl.ing.agr.
damir.pejakovic@mps.hr*

Iskoristite top pouzdane bikove i za mlijeko i za meso

Nakon objave novih uzgojnih vrijednosti u travnju, iz preporuka je maknuto 15 bikova, među kojima su i dobri stari bikovi koji se koriste već godinama (Mahango Pp i Wobbler). Za mlade genomске bikove postavili smo donju granicu od gGZW 130 (osim bezročnih) pa su neki dobri bikovi, koji su već dovoljno korišteni, oslobodili mjesto novim mladim bikovima.

Lista pouzdanih progeno-testiranih bikova bogata je najboljim bikovima dvojnih svojstava, što u današnje vrijeme odnosa cijena mlijeka i mesa ponovno potvrđuje neprocjenjivu vrijednost simentalca - najbolje kombinirane pasmine goveda na svijetu - i mi koristimo najbolje bikove!

HOKUSPOKUS je zasigurno bik koji će ući u povijest Fleckvieh-simentalske pasmine, jer se takav bik pojavljuje jednom u deset ili više godina. Izrazito je kompletan u svim svojstvima proizvodnje i fitnesa, uz najvišu razinu indeksa za noge (114) i vime (127!), a pouzdano je dobar i za osjemenjivanje junica. Nije manje važna ni činjenica da je odličan proizvođač sjemena, a za najambicioznije uzgajatelje u ponudi su i kod nas već tri njegova sina - **HOGWARTS**, **GS HOERI** i **HEX HEX Pp**.

Bik **WORLD CUP** također zaslužuje iznimnu pažnju kao izrazito kompletan kombinirani bik najviše razine pouzdanosti (97%). Jedinstvena je njegova kombinacija visoke mliječnosti (Mkg+963), indeksa za meso (112) i mišićavost (117), uz odličan eksterijer i perzistenciju. Kod nas je dosta korišten i kao bikovski otac, a koristili smo i njegova zanimljiva sina Westwinda, koji je u ovim preporukama ustupio mjesto svojem najboljem polubratu **WUESTENSOHNU** - vrlo popularnom bikovskom ocu u svim najboljim uzgojima, od sada i kod nas.

WEISSENSEE je bik kojega smo puno koristili i kao mladoća bikovskog oca, a sada njegove prve kćeri u proizvodnji (293) potvrđuju predviđanja njegovih visokih genomskih indeksa. Njegov otac Waban u dobi od deset godina dokazuje da bik s lošim indeksom za noge (88) može vrlo pouzdano dati funkcionalne (FIT 119), visokoproizvodne kćeri (MW

HOKUSPOKUS - najkompletniji bik najviše razine

118+723 Mkg) odlične dugovječnosti (111). Weissensee zasad pokazuje vrlo sličan genetski profil, a 162 njegove ocijenjene kćeri imaju izrazito dobru vezanost vimena i nešto duže sise.

Novo je ime na listi preporučenih progeno-testiranih bikova **MYLIFE Pp** - superkvalitetan Mahangov bezročni sin s pouzdano najboljim indeksom vimena (122) u bezročnom dijelu populacije. Riječ je o "biku konstruktoru" (okvir 113, mišićavost 118) izraženih kombiniranih svojstava - razine bikovskih očeva.

Vrlo je važno istaknuti i činjenicu da je "naš bik" **ELEGANT** dodatno učvrstio status osobito traženoga bikovskog oca (+2 GZW) pa uzgajatelje ponovno pozivamo da nam se jave s informacijama o njegovoj muškoj teladi od njihovih najboljih krava, kao i o njegovim junicama iz jakih familija krava, koje su potencijalne buduće bikovske majke u našem uzgojnom programu.

"Naši" živi bikovi u CUO Varaždin

Bikovi Elegant i Royal najbolji su primjer uspješne suradnje našeg CUO Varaždin s najvećim svjetskim simentalskim

WORLD CUP - u godinu dana +7 GZW (97%)

MYLIFE Pp - pouzdani "top bezrožni bik" - vime 122!

WEISSENSEE - prve kćeri dokazuju visoku kvalitetu

centrom BVN (Neustadt-Aisch) na dobrobit čitave naše simentalne populacije. Ti su bikovi još kao mladi došli na "privremeni rad" u Varaždin, a poslije su postali osobito traženi bikovski očevi u svim najboljim uzgojima. Naši su ih uzgajivači vrlo dobro iskoristili jer su im na raspolaganju bile velike količine sjemena po povoljnim cijenama. Tako

i sada u CUO Varaždin imamo pet novih perspektivnih mladih bikova, od kojih su tri izrazito mliječna u našim preporukama: **EINTRAUM** (MW 132+1314 Mkg), **HANUTA** (MW 134+1134 Mkg) te **HANOMAG** (gGZW 136 MW 124+1152 Mkg). Pozivamo uzgajivače i osobito veterinare na pametno korištenje tih bikova, kao i svih drugih perspektivnih mladih bikova - do 10 doza po biku i stadu.

Novi mladi bikovski očevi

Sva tri dobavljača uvoznog sjemena od travnja nude nove mlade bikove vrlo visoke razine indeksa, koji se svi mogu koristiti i kao bikovski očevi. U CUO Varaždin novi su bikovi GS **SPUTNIK**, **WONDERLAND**, **HOGWARTS** i **IQ P*S**. Jedino GS Sputnik spada u kategoriju mladi bik od mladog bika pa je nužan dodatan oprez pri njegovu korištenju. NovaGenetik nudi sjeme pet novih mladih bikova: **JEDI**, GS **WUNDAWUZI**, GS **HOERI**, **WUESTENSOHN** i JHB **TURBON**. Granicu pouzdanosti od 74% (mladi od mladog) još ne prelaze Jedi i GS Wundawuzi. ReproVet je uveo sjeme tri nova mlada bika: **WILENSKRAFT**, **MAJESTIX P*S** i **VICI Pp** (sva tri od pouzdanih progno-testiranih očeva).

Nitko ne može znati koji će od svih tih novih mladih bikova u konačnici zadovoljiti rezultatima svojih potomaka (progenim testovima) - bit će tu i velikih iznenađenja i velikih razočarenja - na to nas uči dosadašnja praksa. Stoga ni jednog od mladih bikova nije dobro forsirati, tj. koristiti kao da je već pouzdani, stari bik, bez obzira na to koliko privlačne, visoke indekse trenutno ima.

U tablici preporučenih mladih bikova u koloni indeksa težine teljenja posebno su istaknuti (bold, podebljani) indeksi bikova čije su pouzdanosti dovoljno visoke (uglavnom >90%) da ih možemo preporučiti za osjemenjivanje junica. Općenito, u preporukama nema bikova s teškim teljenjima - "najlošiji" su trenutno bikovi Hamlet Pp (95) i Himmlisch (96) - no, to se ne smatraju teškim teljenjima jer je potrebna veterinarska pomoć kod teljenja njihove teladi samo u 4% slučajeva. Važno svojstvo o kojem treba voditi računa pri izboru bikova svakako je i težina teljenja njihovih kćeri, jer to dugoročno osigurava normalna teljenja, bez većih problema u stadu. Primjerice, novi pouzdani bikovski otac za naš uzgoj Mylife Pp ima indeks težine teljenja 99 (99%) i ne preporučujemo ga za osjemenjivanje junica. No, indeks težine teljenja njegovih kćeri je 112 (95%) i one se mogu pripušati i kao junice s bikovima prosječnih indeksa težine teljenja (>94). Na taj način osiguravamo održavanje kapaciteta i okvira u populaciji - biranjem samo bikova s izrazito laganim teljenjima dobili bismo posljedično sve manje okvire i sve teža teljenja i junica i krava.

Sljedeće preporuke objavit ćemo početkom rujna, u vrijeme Jesenskog sajma u Gudovcu. Učestalije informacije i novosti iz uzgoja možete pratiti na Facebook stranici ZG SIM.

POUZDANI - PROGENO TESTIRANI BIKOVI (najviše koristiti) = 14 bikova

Ime bika	otac / majčin otac	centar* i HB	sjeme ili živ	GZW indeks	% pouzd.	MW mlijeko	Mkg mlijeko	FW meso	FIT fitnes	težina teljenja	protok mlijeka	okvir	noge	vime
HOKUSPOKUS	Hurly / Narr	VŽ 8940	sjeme	136	94	121	+620	111	117	109	101	110	114	127
VARTA	Valeur / Vogt	Ngen 8560	sjeme	133	98	118	+359	115	113	103	101	99	95	114
WORLD CUP	Wertvoll / Watt	Ngen 8680	sjeme	133	97	117	+963	112	117	102	101	106	107	111
VILLEROY	Reumut / Ettal	VŽ 8606	sjeme	129	99	113	+644	117	113	100	112	92	111	114
ETOSCHA	Everest / Idiom	RVet 8534	sjeme	129	99	108	+481	123	116	106	92	111	108	117
WEISSENSEE	Waban / Vulcano	VŽ 8769	sjeme	128	92	118	+735	101	115	104	109	96	98	117
ELEGANT	Epinal / Humid	VŽ 8651	živ	127	90	114	+883	95	122	99	115	109	109	122
HELSINKI	Herzschlag / Watt	Ngen 8737	sjeme	126	91	118	+900	103	110	114	118	96	102	119
HIMMLISCH	Himeros / Rave	VŽ 8941	sjeme	126	90	108	+366	113	120	96	101	94	115	124
GS EHR SAM	Etoscha / Williams	Ngen 8789	sjeme	125	92	105	+117	114	118	107	118	102	113	120
MYLIFE Pp	Mahango / Grimm	VŽ 9010	sjeme	124	94	116	+763	112	106	99	108	113	100	122
MILAN	Mahango / Hulkor	Ngen 8635	sjeme	124	87	111	+776	114	112	106	105	114	101	113
HARIBO	Hutera / Rurex	Ngen 8441	sjeme	123	99	120	+729	97	105	115	120	91	109	111
MEERHOF Pp	Mahango / Vanstein	RVet 8948	sjeme	122	91	118	+721	116	98	103	102	107	102	105

MLADI - GENOMSKI TESTIRANI BIKOVI (koristiti po manji broj doza od više bikova) = 29 bikova

Ime bika	otac / majčin otac	centar* i HB	sjeme ili živ	gGZW indeks	% pouzd.	MW mlijeko	Mkg mlijeko	FW meso	FIT fitnes	težina teljenja	protok mlijeka	okvir	noge	vime
GS SPUTNIK	Spartacus / Varta	VŽ	sjeme	145	71	126	+941	119	125	116	104	105	106	127
JEDI	Jedermann / Wattking	Ngen	sjeme	143	72	126	+1.140	116	118	116	119	119	109	113
GS WINTEN	Weissensee / Wrigley	Ngen 8974	sjeme	142	77	126	+1.104	106	126	105	121	105	100	112
WINTERTRAUM	Woiwode / Der Beste	VŽ/Ngen 8963	sjeme	142	74	119	+1.034	107	137	122	115	102	127	126
GS WUNDAWUZI	Westwind / Der Beste	Ngen 9018	sjeme	141	73	126	+1.138	103	128	104	107	104	105	126
GS WUNDERINO	Weissensee / Reumut	VŽ 8965	sjeme	141	77	122	+591	116	127	105	100	101	95	110
HOGWARTS	Hokuspokus / Walot	VŽ 9031	sjeme	139	76	125	+1.069	121	115	107	109	124	110	112
GS HOERI	Hokuspokus / Ruksi	Ngen	sjeme	138	75	129	+749	106	119	120	96	103	113	122
WONDERLAND	Weitblick / Mahango	VŽ 9030	sjeme	137	77	123	+1.210	124	114	119	96	94	104	105
GS HELLSTORM	Helsinki / Der Beste	VŽ 8966	sjeme	137	75	121	+1.136	108	125	116	112	98	112	118
SEHRCOOL	Sehrgut / Reumut	VŽ 8929	sjeme	136	79	134	+1.312	108	107	118	98	92	98	101
WAALKES Pp	Waban / Vollgas PS	RVet 8885	sjeme	136	79	131	+1.228	101	115	102	106	107	93	114
HANOMAG	Hayabusa / Waban	VŽ 8959	živ	136	76	124	+1.152	108	115	101	117	101	106	113
WUESTENSOHN	Worldcup / Raldi	Ngen 9000	sjeme	136	80	124	+1.090	112	118	104	109	104	102	113
HAMLET Pp	Hermelin / Mahango Pp	VŽ 8907	sjeme	136	80	123	+1.037	114	116	95	109	102	108	108
MCFLY Pp	McDrive Pp / Siwil	VŽ 8930	sjeme	135	78	130	+1.321	106	111	111	101	106	98	111
WILLENSKRAFT	Weissensee / Herzschlag	RVet 9009	sjeme	135	76	125	+1.133	103	114	114	118	97	104	120
IQ P*S	Irregut PS / Haribo	VŽ 9011	sjeme	134	76	124	+1.130	116	108	103	113	111	105	120
MONOPOLY PS	Manolo Pp / Rimmel	VŽ 8931	sjeme	134	78	121	+1.162	115	118	101	91	104	113	110
EASY	Ethos / Wattking	VŽ 8889	sjeme	133	78	129	+1.358	111	105	100	117	120	99	113
MAJESTIX P*S	Majestaet / Manolo	RVet 9007	sjeme	133	76	118	+910	108	124	115	89	105	117	121
SPARTACUS	Sehrgut / Herzschlag	VŽ 8964	sjeme	133	80	117	+844	104	124	116	108	99	115	120
MAJO	Minor / Zepter	Ngen 8875	sjeme	132	77	124	+704	105	117	108	102	100	106	109
JHB TURBON	Hurly / Walk	Ngen	sjeme	132	76	118	+1.028	119	114	105	101	101	102	114
HELIKON	Herzpochen / Hurly	Ngen 8852	sjeme	132	78	117	+556	114	114	118	118	105	103	113
HANUTA	Hochhinaus / Wildalp	VŽ 8960	živ	131	72	134	+1.134	106	102	108	109	97	103	106
EINTRAUM	Emerson / Herzschlag	VŽ 8957	živ	131	72	132	+1.314	109	102	107	105	93	106	117
HEX HEX Pp	Hokuspokus / Mahango	RVet 8947	sjeme	130	78	121	+648	111	113	116	97	99	112	117
VICI Pp	Votary PS / Mahango	RVet 9008	sjeme	129	80	119	+857	105	117	105	104	121	102	109

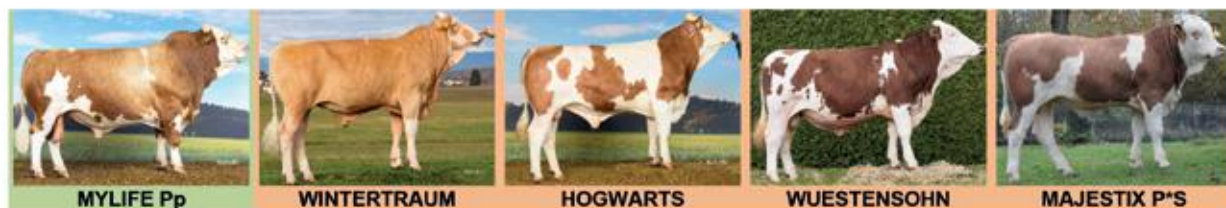
*VŽ = Centar za UO Varaždin, OS = Centar za unaprjeđenje stočarstva Osijek, RVet = ReproVet - Veterinarska stanica Križevci, Ngen = Nova-Genetik Križevci

AKTUALNI BIKOVSKI OČEVI

POUZDANI PROGENO-TESTIRANI BIKOVI

SVI BIKOVI BEZ GENSKIH DEFEKATA

ELEGANT Epinal x Humid HB 8651 CUO Varaždin	samo za krave	gGZW 127 (90%) 166 kćeri MW 114 +883 -0,21 -0,11 pers. 113 protok 115 FW 95 FIT 122 (88%) težina teljenja 99 (97%)	eksterijer: 88 kćeri (92%) okvir mišić. noge vime 109 96 109 122
MYLIFE Pp Mahango Pp x Grimm HB 9010 CUO Varaždin	samo za krave	gGZW 124 (94%) 563 kćeri MW 116 +763 -0,07 -0,08 pers. 98 protok 108 FW 112 FIT 106 (92%) težina teljenja 99 (99%)	eksterijer: 143 kćeri (94%) okvir mišić. noge vime 113 118 100 122

MLADI GENOMSKI-TESTIRANI BIKOVI

WINTERTRAUM Woiwode x Der Beste HB 8963 VŽ / Ngen	super za junice	gGZW 142 (74%) 1. od 22 GS Woiwode - sinova MW 119 +1.034 -0,24 -0,08 pers. 110 protok 115 FW 107 FIT 137 (78%) težina teljenja 122 (95%)	eksterijer (78%) okvir mišić. noge vime 102 92 127 126
HOGWARTS Hokuspokus x Walot HB 9031 CUO Varaždin	samo za krave	gGZW 139 (76%) 2. od 13 Hokuspokus - sinova MW 125 +1.069 -0,10 -0,02 pers. 104 protok 107 FW 121 FIT 115 (79%) težina teljenja 107 (80%)	eksterijer (80%) okvir mišić. noge vime 124 110 110 112
GS HELLSTORM Helsinki x GS Der Beste HB 8966 CUO Varaždin	dobar za junice	gGZW 137 (75%) 1. od 4 Helsinki - sinova MW 121 +1.136 -0,14 -0,15 pers. 111 protok 112 FW 108 FIT 125 (79%) težina teljenja 116 (80%)	eksterijer (80%) okvir mišić. noge vime 98 104 112 118
HANOMAG Hayabusa x Waban HB 8959 CUO Varaždin	samo za krave	gGZW 136 (76%) 3. od 14 Hayabusa - sinova MW 124 +1.152 -0,09 -0,11 pers. 109 protok 117 FW 108 FIT 115 (80%) težina teljenja 101 (86%)	eksterijer (82%) okvir mišić. noge vime 101 104 106 113
WUESTENSOHN Worldcup x Raldi HB 9000 NovaGenetik	oprez na junice	gGZW 136 (80%) 1. od 10 Worldcup - sinova MW 124 +1.090 -0,17 -0,03 pers. 103 protok 109 FW 112 FIT 118 (85%) težina teljenja 104 (99%)	eksterijer (83%) okvir mišić. noge vime 104 120 102 113
IQ P*S Irregut P*S x Haribo HB 9011 CUO Varaždin	samo za krave	gGZW 134 (76%) 3. od 11 Irregut P*S - sinova MW 124 +1.130 -0,14 -0,06 pers. 102 protok 113 FW 116 FIT 108 (80%) težina teljenja 103 (79%)	eksterijer (81%) okvir mišić. noge vime 111 117 105 120
MAJESTIX P*S Majestaet PP x Manolo HB 9007 ReproVet	super za junice	gGZW 133 (76%) 1. od 17 Majestaet PP - sinova MW 118 +910 -0,08 -0,12 pers. 100 protok 89 FW 108 FIT 124 (80%) težina teljenja 115 (99%)	eksterijer (79%) okvir mišić. noge vime 105 115 117 121
SPARTACUS Sehrgut x Herzsclag HB 8964 CUO Varaždin	super za junice	gGZW 133 (80%) 3. od 24 Sehrgut - sinova MW 117 +844 -0,10 -0,08 pers. 93 protok 108 FW 104 FIT 124 (85%) težina teljenja 116 (99%)	eksterijer (82%) okvir mišić. noge vime 99 97 115 120
HELIKON Herzpochen x Hurly HB 8852 NovaGenetik	super za junice	gGZW 132 (78%) 3. od 27 Herzpochen - sinova MW 117 +556 +0,13 -0,03 pers. 117 protok 118 FW 114 FIT 114 (82%) težina teljenja 118 (99%)	eksterijer (80%) okvir mišić. noge vime 105 103 103 113

Naši bikovi: Moramo genotipizirati višestruko veći broj kandidata!

● Za Odbor za uzgoj i preporuke bikova H.U.SIM.-a
Damir Pejaković, dipl.ing.agr.
damir.pejakovic@mps.hr

Od uvođenja genomske selekcije u europski simentalni uzgoj (2011.) i našega organiziranog (H.U.SIM.) uključivanja u zajednički DE/AT/CZ sustav genotipizacije (2013.), u Hrvatskoj je uzgojeno 12 bikova koji su umjetnim osjemenjivanjem utjecali na našu populaciju simentalca. Od tih 12 bikova do sada je prodano više od 170.000 doza sjemena, od kojih više od 60.000 izvan Hrvatske. Lijepo su to brojke kad uzmemo u obzir s kakvom se konkurencijom natječemo na otvorenom tržištu i koliko se u Hrvatskoj malo ulaže u razvoj uzgoja goveda.

Naši su najmlađi bikovi koji su ušli u sustav umjetnog osjemenjivanja **ROYMAN** i **HITBULL**. Počeli su sjeme proizvoditi u rujnu 2020., ali od tada nismo uspjeli uzgojiti ni jednoga novog bika koji bi zadovoljio kriterije kvalitete neophodne za umjetno osjemenjivanje, a do kraja ove godine nemamo ga ni na vidiku. Zašto?! Najjednostavnije rečeno premali broj uzgajatelja i premali broj stručnjaka sustavno radi na unapređenju uzgoja simentalca u Hrvatskoj...

Recept za uspjeh

Da bi se uzgojio kvalitetan, konkurentan bik za UO neophodno je genotipizirati 40-50 kandidata (muške teladi od bikovskih očeva i bikovskih majki). Zvuči prilično jednostavno, ali na tome treba organizirano, sustavno raditi, i to godinama... Treba uporno raditi na kvaliteti stada uzgajatelja (velikog broja stada) i stvaranju genetski jakih familija krava iz kojih se regrutiraju potencijalne bikovske majke. Pritom je dakako moguće maksimalno koristiti i genotipizaciju ženskog dijela populacije, teladi i junica, što olakšava usporedba i preciznije određuju potencijalne bikovske majke, koje se već kao junice ciljano sparuju s odgovarajućim bikovskim očevima. I ne samo to, najbolje potencijalne bikovske majke umažaju se korištenjem tehnike embryo-transfera (ET) i tako se višestruko brže razvijaju genetski superiorne familije krava, u kojima se najvećim dijelom uzgajaju najbolji kandidati za novu generaciju bikova.

Naš **ROYMAN** je s gZW 126 trenutno 18. od 415 genotipiziranih Royalovih sinova i 5. od 14 u centrima za UO u DE/AT/CZ sustavu - uzgajatelj Miroslav Šobak (ZG-SIM), vlasnik CUO Varaždin

U Hrvatskoj smo svih ovih godina genotipizirali znatno manje od 100 kandidata godišnje, i to od znatno manje od sto uzgajatelja. Ženski dio populacije tek smo sporadično zahvatili genotipizacijom pa je teško nabrojiti nekoliko jakih familija krava iz kojih ćemo sigurno dobivati konkurentne rezultate. Potencijal, međutim, itekako postoji i uz samo malo više ulaganja u sustav u čijem su fokusu uzgajivači organizirani u H.U.SIM. mogli bismo brzo barem udvostručiti broj aktivnih uzgajatelja i uz genotipizaciju od barem tisuću grla ženske teladi i junica godišnje višestruko povećati broj kandidata za nove bikove.

Uzgajatelji udruženi u ZG-SIM ove će godine uz financijsku potporu Zagrebačke županije genotipizirati ukupno oko 400 grla ženske teladi i junica, a u posljednjih nekoliko godina u toj se udruzi genotipizira prosječno 40-ak kandidata za bikove godišnje. Očekujemo da će organizirani uzgajivači i struka i iz drugih simentalnih županija slijediti taj dobar primjer pa bismo kroz koju godinu u Hrvatskoj mogli uzgajati i 5-7 novih konkurentnih mladih bikova godišnje.

Važna obavijest svim uzgajivačima i osobama koje se bave prometom uzgojno valjanih grla!

● *Josip Crnčić, struč. spec. ing. agr., HAPIH*

Na temelju Uredbe EU 2016/1012 Europskog parlamenta donesen je Zakon o uzgoju domaćih životinja (NN 115/18), koji je stupio na snagu 1. siječnja 2019. godine. Kako smo već objavljivali u nekoliko brojeva našeg časopisa, Središnji savez hrvatskih uzgajivača simentalskoga goveda (H.U.SIM.) i Savez udruga hrvatskih uzgajivača holstein goveda (SUHUH) posljednjih nekoliko godina izdaju rodovnike za matična grla simentalske i holstein pasmine goveda. Sukladno navedenom zakonu, odnosno uredbi, nekadašnji pojam rodovnik preimenovan je u zootehnički certifikat. Obrazac tog certifikata usklađen je na razini EU-a i sadržava točno propisane podatke. Kako je praksa pokazala da nažalost uzgajivači u većini slučajeva nisu poštivali zakon i nisu tražili rodovnike prilikom prometa svojih uzgojno valjanih grla, upozoravamo ih da sukladno novodonesenom Zakonu o uzgoju domaćih životinja, članku 21. stavak 2 obvezno traže zootehnički certifikat prilikom prometa stokom namijenjenoj uzgoju.

Kako bismo vam olakšali proces dobivanja zootehničkog certifikata, ali i kako biste izbjegnuli greške koje se povremeno u tom procesu događaju, ovom ćemo Vam prilikom u kratkim crtama ponoviti proceduru izdavanja.

- Prije prometovanja stokom namijenjenoj uzgoju Zahtjev za izdavanje zootehničkog certifikata uzgajivač popunjava u najbližem uredu Hrvatske agencije za poljoprivredu i hranu.

- Odgovornost za izdavanja zootehničkog certifikata snosi uzgajivač koji prodaje grlo a ne kupac, pa on i plaća troškove njegova izdavanja!
- Troškovi izdavanja zootehničkog certifikata plaćaju se H.U.SIM.-u ili SUHUH-u, ovisno o tome je li riječ o simentalskoj ili holstein pasmini goveda. Za sve druge pasmine goveda (smeđu, sivu, autohtone pasmine...) uzgojnu dokumentaciju izdaje HAPIH!
- Uzgajivač će dobiti zootehnički certifikat na svoju kućnu adresu nakon plaćanja usluge izdavanja.

Ovom prilikom uzgajivače želimo upozoriti - ako prilikom prometovanja uzgojno valjanim govedima namijenjenima uzgoju ne traže izdavanje rodovnika, riskiraju prekršajnu prijavu i mogu biti kažnjeni novčanom kaznom koja za pravnu osobu iznosi od 10.000,00 do 50.000,00 kn, a za odgovornu osobu u pravnoj osobi od 5000,00 do 10.000,00 kn. Uzgajivači koji krše Zakon o uzgoju domaćih životinja, osim što riskiraju visoke novčane kazne, na taj način uskraćuju i znatna financijska sredstva savezima koji svojim radom uvelike pridonose uzgojnom razvoju. Zbog toga će uzgajivački savezi inzistirati na pojačanim inspekcijskim nadzorima provedbe Zakona o uzgoju domaćih životinja vezano za trgovanje domaćim životinjama namijenjenima uzgoju.

NOVI FANTASTIČNI BIKOVI U PONUDI!!!

JEDI

gGZW	143	FW	116
MW	126	FIT	118

GS Jedderman x Wattking

- *Outcroos krvna linija
- *Lagana teljenja *Protok mlijeka
- *Mlijeko i meso *IDEALAN ZA ROBOTA

GS WINTEN

gGZW	142	FW	106
MW	126	FIT	126

Weissensee x Wille

- *Fantastična mliječnost i sastav mlijeka
- *Odličan fitnes i protok mlijeka
- *Dugovječnost *Perzistencija *A2A2

WUNDAWUTZI

gGZW	141	FW	103
MW	126	FIT	128

Westwind x Der Beste

- *Velika količina mlijeka
- *Fantastično vime *Dugovječnost
- *Protok mlijeka *IDEALAN ZA ROBOTA

GS HOERI

gGZW	138	FW	106
MW	129	FIT	119

Hokuspokus x Ruksi

- *Fantastično vime *Lagana teljenja
- *Popravlja noge i papke *Vitalnost teladi
- *Fantastična mliječnost *IDEALAN ZA JUNICE

**CENTAR ZA UMJETNO OSJEMENJIVANJE
GOVEDA d.o.o. VARAŽDIN**

www.cuo.hr, www.cuovz.com

info@cuo.hr

42000 VARAŽDIN, Trg Ivana Perkovca 24, telefon, faks: 042/204 363

WINTERTRAUM
(GS WOIWODE X GS DER BESTE)

HOGWARTS
(HOKUSPOKUS X WALOT)

HOKUSPOKUS
(HURLY X NARR)

WONDERLAND
(WEITBLICK X MAHANGO Pp)

IQ P*S
(IRREGUT P*S X HARIBO)

HANOMAG, EINTRAUM, HANNSTAETT, DORFPRINZ, HANUTA.....